

ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ: ВИДИ, ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ТА ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ

Дмитро ЛЕВИЦЬКИЙ

16 січня 2024 року

Освітня кампанія для організацій громадянського суспільства з партисипації

Спеціальна короткострокова програма підвищення кваліфікації
«Основи участі громадянського суспільства (партисипації) у вирішенні питань місцевого значення»

Спеціальна короткострокова програма підвищення кваліфікації
«Основи формування інституційної спроможності організацій громадянського суспільства для успішної партисипації на місцевому рівні»

Тема 1. Організації громадянського суспільства (ОГС) в Україні: види, організаційно-правові форми та засади діяльності

Тема 2. Інституційна спроможність, структура і стійкість ОГС

Тема 3. Фінансова основа діяльності ОГС як неприбуткових організацій

Спеціальна короткострокова програма підвищення кваліфікації
«Форми та інструменти адвокації спільних інтересів перед органами влади»

Спеціальна короткострокова програма підвищення кваліфікації
«Соціальні технології успішної реалізації громадських ініціатив»

Питання до обговорення

Сьогодні:

- Організації громадянського суспільства (ОГС) як інструменти досягнення цілей партисипації
- Організаційно-правові форми ОГС за законодавством України
- Внутрішнє бачення та зовнішнє позиціювання місії організації

У наступній темі:

- Основні складові інституційної спроможності ОГС: лідерство, цінності, ресурси, планування, (само)оцінка...
- Правові основи інституційної спроможності ОГС: статутні документи, органи управління, системи контролю...

На завершення:

- Податковий статус організацій громадянського суспільства як неприбуткових організацій
- Основні принципи фінансової діяльності ОГС
- Основні вимоги бухгалтерського і податкового обліку в ОГС
- Внутрішня і зовнішня звітність ОГС; як зберегти довіру донорів (благодійників) і партнерів

Повторимо: зміст партисипації

Партисипація (від англ. participate – «брати участь»)

- участь
- громадська чи громадянська участь
- залучення громади
- учасницьке прийняття рішень
- учасницьке управління

Участь громадськості означає участь у заходах, спрямованих на поліпшення якості життя в одній чи кількох громадах шляхом вирішення питань, що становлять суспільний інтерес.

Є два види участі: громадська (Civic Engagement) та публічна (Public Participation).

Громадська участь (громадянська, горизонтальна) – самоорганізація членів певної громади для спільного прийняття рішень та вирішення конкретних проблем.

Публічна партисипація (вертикальна) – участь мешканців у формуванні та реалізації державної або місцевої політики; взаємодія громадян з місцевими, регіональними та центральними органами влади.

Участь громадськості в процесі прийняття владних рішень (Public Participation)

Реалізується у відносинах Громада – Влада

Хто є сторонами такої участі?

- влада
- організації громадянського суспільства
- громадські активісти
- окремі громадяни
- широка громадськість

Завдяки публічній партисипації влада має можливість вживати заходи, які відповідають реальним потребам громадян та є гарантією прозорості прийняття рішень, що своєю чергою сприяє збільшенню рівня довіри.

Що таке громадянське суспільство і його організації?

Громадянське суспільство - суспільство, в основі якого лежить розгалужена мережа незалежних від держави інституцій, об'єднань та організацій, створених самими громадянами для виявлення й здійснення різних громадських ініціатив, задоволення своїх суспільних потреб та обстоювання колективних інтересів.

Організації громадянського суспільства (ОГС) - незалежні від держави інституції, об'єднання та організації, створені самими громадянами для виявлення й здійснення різних громадських ініціатив, задоволення своїх суспільних потреб та обстоювання колективних інтересів.

Чи всяка ОГС – інструмент партисипації?

Суть і форма

Внутрішнє бачення та зовнішнє позиціювання організації та її місії

Що таке місія організації?

- Мета, якої організація хоче досягти
- Роль організації, яку вона собі відводить у суспільстві
- Об'єднавча ідея членів організації
- Унікальність – чим відрізняється від інших?
- Однозначність – просто вимовити, легко запам'ятати
- Реалістичність – чим корисна «тут і зараз», чи досяжна мета?

Яка мета створення організації?

- Забезпечити «інституційну пам'ять»?
- Здобути «офіційний» спільний голос?
- Спільно фінансувати справу?
- Одержати стороннє фінансування на спільну справу?

Куди буде спрямована діяльність організації?

- Виключно всередину («клуб за інтересами»)?
- Виключно назовні («орден милосердя»)?
- Всередину і назовні («професійний цех»)?

Чиїм інтересам насамперед служитиме організація?

- Інтересам членів?
- Суспільним інтересам?

Як буде фінансуватися організація?

- Членські внески?
- Зовнішні пожертви?
- Інші джерела?

Якою буде територія діяльності?

- Окрема громада?
- Регіон?
- Вся країна?
- Міжнародний рівень?

Чи маємо людські й фінансові ресурси на утримання юридичної особи?

Яким буде вступ до організації?

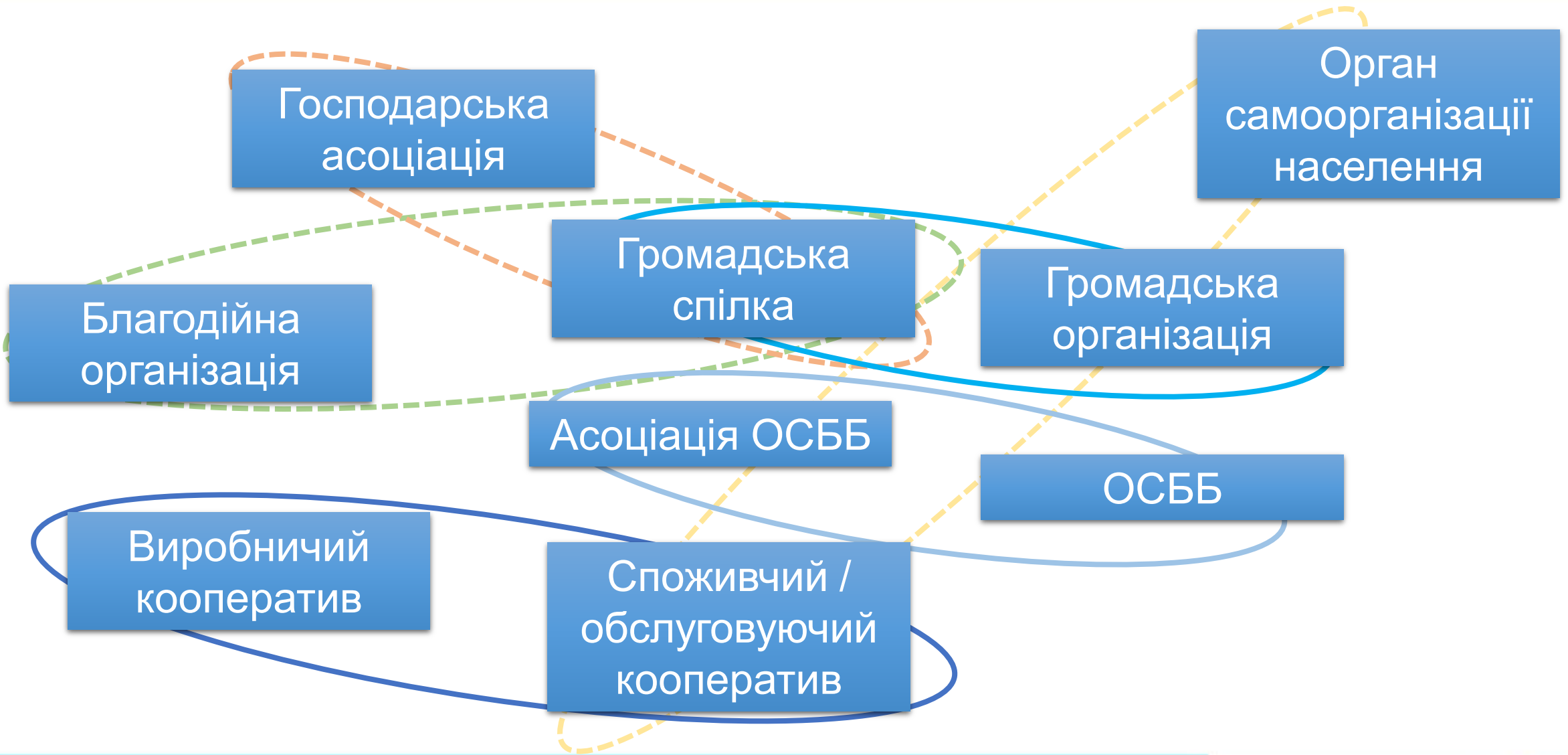
- Абсолютно вільним (всі бажаючі)?
- Вільним з певними критеріями/вимогами?
- Закритим (лише на розсуд дійсних членів)?

Як буде управлятися організація?

- Колегіальні рішення?
- Одноособові рішення?

Організаційно-правові форми ОГС за законодавством України

Юридичний статус

- Зі статусом юрособи
- Без статусу юрособи

"Спрямованість"

- "Всередину" (інтереси/потреби членів)
- "Назовні" (інтереси осіб/груп, що не є учасниками організації)

Членство

- Відкрите або закрите
- Фізичні чи юридичні особи

Податковий статус

- Неприбуткові
- "Прибуткові"

Масштаб/рівень

- Локальний/місцевий
- Регіональний
- Національний
- Міжнародний

Основне джерело фінансування

- Внески членів/учасників
- Пожертви/гранти
- Бюджетні
- Господарська діяльність

Благодійна організація

Профільний закон	Про благодійну діяльність та благодійні організації
Статус	Юридична особа
Спрямованість діяльності	«Назовні»
Мета, предмет діяльності	Надання благодійної допомоги бенефіціарам
Масштаб діяльності	Від місцевого до міжнародного
Членство/участь	Закрите або відкрите. Фізичні, юридичні особи
Основне джерело доходів	Пожертви благодійників
Податковий статус	Неприбуткова організація*

* За умови виконання вимог Податкового кодексу України

Громадські об'єднання

	Громадська організація	Громадська спілка
Профільний закон	Про громадські об'єднання	
Статус	Юридична особа / без статусу юрособи	
Спрямованість діяльності	«Всередину» і «назовні»	
Мета, предмет діяльності	Здійснення та захист прав і свобод, задоволення суспільних інтересів	
Масштаб діяльності	Від місцевого до міжнародного	
Членство/участь	Відкрите, фізичні особи	Відкрите, юридичні, фізичні особи
Основне джерело доходів	Внески членів	
Податковий статус	Неприбуткова організація*	

* За умови виконання вимог Податкового кодексу України

ОСББ й асоціації ОСББ

	Асоціація ОСББ	ОСББ
Профільний закон	Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку	
Статус	Юридична особа	
Спрямованість діяльності	«Всередину»	
Мета, предмет діяльності	Представлення спільних інтересів ОСББ - членів асоціації, управління будинками ОСББ - членів асоціації	Управління спільним майном співвласників, сприяння в реалізації їхніх прав і обов'язків
Масштаб діяльності	Місцевий	Місцевий (конкретний будинок чи кілька будинків)
Членство/участь	Закрите, юридичні особи-ОСББ	Співвласники (автоматично)
Основне джерело доходів	Внески членів	Внески співвласників
Податковий статус	Неприбуткова організація*	

Орган самоорганізації населення

Профільний закон	Про органи самоорганізації населення
Статус	Юридична особа / без статусу юрособи
Спрямованість діяльності	«Назовні» (виборний комітет)
Мета, предмет діяльності	Створення умов для участі жителів у вирішенні питань місцевого значення, участь у реалізації соціально-економічного, культурного розвитку відповідної території
Масштаб діяльності	Місцевий (від окремого будинку до району в місті, села, селища)
Членство/участь	Виборний представницький комітет (включає представників від громади, а не всю громаду)
Основне джерело доходів	Кошти місцевого бюджету
Податковий статус	Неприбуткова організація*

* За умови виконання вимог Податкового кодексу України

Кооперативи

	Споживчий / обслуговуючий кооператив	Виробничий кооператив
Профільний закон	Про кооперацію	
Статус	Юридична особа	
Спрямованість діяльності	«Всередину»	«Всередину» і «назовні»
Мета, предмет діяльності	Задоволення споживчих потреб членів	Спільна виробнича або інша господарська діяльність на засадах трудової участі задля прибутку
Масштаб діяльності	-	-
Членство/участь	Закрите або відкрите, фізичні, юридичні особи	Закрите або відкрите, фізичні особи
Основне джерело доходів	Внески членів	Прибуток від господарської діяльності
Податковий статус	Неприбуткова організація*	Зазвичай не є неприбутковою організацією

Господарська асоціація

Профільний закон	Стаття 120 Господарського кодексу України
Статус	Юридична особа
Спрямованість діяльності	«Всередину»
Мета, предмет діяльності	Представництво інтересів учасників, постійна координація господарської діяльності підприємств-учасників
Масштаб діяльності	Від місцевого до національного; галузевий вимір
Членство/участь	Закрите або відкрите, юридичні особи-підприємства
Основне джерело доходів	Внески членів
Податковий статус	Зазвичай неприбуткова організація*

* За умови виконання вимог Податкового кодексу України

Замість підсумків: цілі й інструменти

- Благодійна організація → Фінансування заходів
- Громадська організація → Адвокація, представництво
- Громадська спілка → Адвокація, представництво
- Асоціація ОСББ → Адвокація, представництво, управління БКБ
- ОСББ → Управління БКБ
- Орган самоорганізації населення → Представництво, задоволення потреб
- Споживчий/обслуговуючий кооператив → Задоволення потреб
- Виробничий кооператив → Задоволення потреб
- Господарська асоціація → Адвокація, представництво, координація

Різні інструменти можуть мати одну мету, але різні застосування!

Дякую за увагу!